

Dr. Arnold G. Fruchtenbaum
ISUS JE BIO ŽIDOV

Dr. Arnold G. Fruchtenbaum

ISUS JE BIO ŽIDOV

S njemačkoga preveo Zlatko Madžar

Effretikon, 2008.

Izvornik: ***Jesus was a Jew***

Izdavač: ***Ariel Ministries***, Tustin, California

Copyright © 1974., 1981. i 1989. (pregledano izdanje):

Dr. Arnold G. Fruchtenbaum

Izdavačka prava © 2008. za hrvatsko izdanje:

Ariel Ministries, Tustin, California

Tiskano s dopuštenjem Izdavača

Vlastita naklada.

Nakladnik: Zlatko Madžar,

Brandrietstrasse 25,

8307 Effretikon, Schweiz

zmadzar@gmail.com

Prevedeno iz njemačkog prijevoda, ***Jesus war ein Jude***, u izdanju *Das Haus der Bibel*, Zürich, 1996.,

ISBN 3-9520914-0-5

Prijevod: Zlatko Madžar

Redaktura, prijelom i naslovnica: Ivan Vrtarić

ISBN 978-953-55337-0-2

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, pod brojem 676344.

Tisak: GRAFORAD, Travnik, BIH

Sadržaj

Predgovor	7
Što znameniti Židovi kažu o Isusu?	9
Mesija Staroga zavjeta, I. dio	20
Mesija Staroga zavjeta, II. dio	45
Što o Isusu govori Novi zavjet?	61
Zašto je Mesija morao umrijeti?	73
Židovski prigovori protiv Isusa	83
Biti Židov – što to, zapravo, znači?	97
Što je Isus učinio u životima Židovâ	109
O piscu	149

Biblijski tekstovi Staroga zavjeta u ovoj publikaciji potječu iz radnog teksta novoga prijevoda Biblije, koji se temelji na tradicionalnom židovskom tekstu, a koja bi uskoro trebala izići iz tiska. Svi novozavjetni tekstovi potječu iz *Novog zavjeta po Prihvaćenom tekstu*, koji će biti dijelom spomenutog novog prijevoda Biblije, u izdanju GBV Dillenburg i Živa Riječ, Krasica 2005.

Predgovor

Osoba Isusa iz Nazareta stoji u židovskoj povijesti kao zagonetka. Dok su ga milijuni ljudi štovali i štujug ga kao Spasitelja i Darovatelja života, drugi su zloporabili Njegovo ime, kako bi osudili Židove i opravdali to što ih ubijaju.

Rezultat toga je činjenica da je Isus, osim na nekoliko mjesta u *Talmudu* (zbirka zakona i religijskih predaja poslijebiblijskog židovstva – *prim. prev.*), kao i u židovskim legendama o Židovima, bio potpuno zane-maren.

Kad je nastupilo doba prosvjetiteljstva i buđenja židovskog nacionalizma, židovski su pisci napisali poplavu knjiga o Isusu, u kojima su jedni pokušali uključiti Isusa u židovsku povijest, dok su ga drugi htjeli vratiti natrag u židovstvo. No, ipak, do razdoblja nakon Drugog svjetskog rata od navedene poplave preostao je još samo uski potečić.

Međutim, na prijelazu sedamdesetih godina židovska se zajednica iznova počela baviti pitanjem o Isusu, jer su ga mnogi Židovi – mladi i stari – prihvaćali i priznavali kao svoga Mesiju. Rabini su se uzbunili i u brojnim novinskim člancima tužili se da će na taj način neki biti izgubljeni “za židovstvo i židovski narod”. Rabinski sud u Bostonu naložio je da se one Židove koji vjeruju u Isusa više ne treba smatrati Židovima i da su oni, svojom krivicom, izgubili pravo da se žene ili udaju za židovske bračne drugove ili da budu po-

kopani na židovskom groblju. Pritom su dometnuli protuslovlje da su upravo ti, Isusu “obraćeni” Židovi, svejedno dužni obdržavati židovski Zakon – što je bio neobičan zahtjev u pogledu onih koji, tobože, više nisu Židovi!

Uskoro nakon toga su sve židovske novine u Sjedinjenim Državama, kao i neki svjetovni listovi, počele pisati o tom novom pokretu, nazvanom “Židovi za Isusa”. “Isus” je postao poznat pojam u židovskoj zajednici pa je ponovno pokrenuta rasprava o tome gdje je Isusu mjesto u židovstvu.

Ova knjiga, koja je proizašla iz takvih sukoba unutar židovske zajednice, predstavlja tek jedan pokušaj bavljenja tim nadasve važnim pitanjem.

Osobito se zahvaljujem Vicki Kress, koja je strpljivo tipkala rukopis i unijela vrijedne jezične i stilske promjene.

A. G. Fruchtenbaum

1.

Što znameniti Židovi kažu o Isusu?

Što Židovi misle o Isusu?

Među Židovima ne postoji jedinstveno mišljenje o Isusovoj osobi. Gledišta sežu od onoga da “on nikada nije postojao” do toga da je “on bio veliki židovski prorok”. Raznolikost te prosudbe postaje razvidna ako se u nekoj židovskoj knjižnici prelista knjige o Isusu. U onome što Židovi pišu o Isusu, do izražaja ne dolazi jedinstvenost, nego najrazličitija mišljenja. To potkrepljuju sljedeći primjeri:

“Budući da ga se smatralo Židovom, u židovstvu je početkom trećega stoljeća još uvijek postojala povezanost s Isusovim sljedbenicima. Čini se da jedan odlomak iz Talmuda čak spominje evanđelja i navodi neki određeni nauk, no u pogledu toga postoje protivna mišljenja.”¹

“Tražili smo odgovor na pitanje zašto judaizam nije priznao Isusovo mesijanstvo. Kao obrazloženje za to našli smo sljedeće: židovska tradicija nije uvidjela da su Isusovim dolaskom ispunjeni potrebni uvjeti da ga se prizna Mesijom. Stoga se judaizam čvrsto držao svoje nade da će Bog djelo otkupljenja izvršiti u kasnijim vremenima. Međutim, nije prevladavalo jednodušno mišljenje o tome kada će Mesija doći, i kako bi se točno moglo opisati njegovu ulogu.”²

“Iz Nazareta – jednog tako beznačajnog mjesta da ga se u Starom zavjetu ni ne spominje – židovskom je narodu

ISUS JE BIO ŽIDOV

izrasla jedinstveno osjetljiva i junačka duša. Za njega je religija bila najveća stvarnost u životu ... i premda je još bio vrlo mlad kad je započeo svoj životni put na olujnom moru palestinske javnosti, njegova sućut s čovječanstvom koje trpi bila je jednako goruća kao što mu je bila jaka vjera.

U karakteru tog čovjeka bilo je nešto nadmoćno – neka neizmijerna ili neodoljiva privlačna sila. Neobrazovani ljudi iz običnog puka bili su privučeni k njemu i putem osobne naklonosti povezani s njim. Nad grobom svojih nada očajno su se držali njegovog poslanja.

Sâm Isus nikada nije napisao nijednu knjigu, pa čak ni jedan redak; ali, po procjeni, o njemu je napisano preko šezdeset tisuća svezaka. Osam stotina jezika i dijalekata pripovijeda njegovu povijest. Njegov utjecaj je u toj mjeri neusporedivo uzvišen da je tijekom devetnaest stoljeća bio u stanju zadržati nepodijeljeno zanimanje ljudi.

Često se znalo dogoditi da se nekoga koga se u njegovo doba kamenovalo, u neko kasnije doba uzdizalo na prijestolje. Nepunih stotinu godina otkako je čovjek iz Nazareta bio razapet kao običan razbojnik, ljudi su ga već uzvisivali kao nadnaravno biće i štovali ga kao *istinsko-ga Boga*. ‘Ime Isus’, kao što je nekoć napisao Emerson, ‘zaorano je u svjetsku povijest, a ne samo upisano u nju.’ Za mene, koji sam Židov, to je začuđujuće, jer se u povijesti čovječanstva nije dogodilo ništa ni približno tako veliko po svom značaju.”³

“Tisuću devet stotina godina u židovskoj povijesti, koliko god se ona prikazivala rječitom, bilo je upadljivo tiho što se tiče najutjecajnijeg Židova kojega je svijet ikada vidio. Od svega začuđujućeg što se s Isusom dogodilo tijekom povijesti, jedva da išta može biti tako zbunjujuće kao to čudnovato protuslovlje.

ŠTO ZNAMENITI ŽIDOVİ KAZU O ISUSU?

Jer Isus se rodio kao Židov; živio je na domaćem tlu Palestine i nikada nije kročio u neku stranu zemlju; poučavao je omanju skupinu učenika, od kojih su svi bili Židovi kao i on sâm; njegov jezik je potjecao iz židovske predaje i nacionalne kulture; mala djeca koju je privinuo srcu bila su židovska djeca; grešnici s kojima se družio bili su židovski grešnici; ozdravljao je židovska tijela, tražio židovsku glad; na jednoj židovskoj svadbi dao je da poteče vino, a kad je umirao, navodio je riječi iz hebrejske Knjige Psalama. – Kakva li Židova!”⁴

“Ovo znanstveno djelo dokazalo je da je Isus bio Židov, i to skroz na skroz – sve do zastupanja suvremenih židovskih predrasuda. Naravno, veliki čovjek je uvijek nešto više negoli tek proizvod utjecaja koji su mu prethodili i koji su ga okruživali. Međutim, kako god bilo, nijedan velikan nije u stanju potpuno prerasti vlastiti narod. Isus je rođen u svijetu koji je, nedvosmisleno, bio prožet židovskom mišlju i bio je udomaćen u židovskom sustavu razmišljanja; jedina Biblija s kojom je on bio upoznat bio je hebrejski Stari zavjet; njegove apokaliptične predodžbe bile su predodžbe njegovih suvremenika u Palestini. Nijedan Židov nije bio čvršće ukorijenjen u svom narodu i jače izložen njegovu utjecaju negoli Isus. Do svog posljednjeg daha nije uzmicao od svog židovstva.”⁵

“Takvi eseji, koje su u posljednjih pola stoljeća u velikom broju pisali mudri rabini, u pravilu dovode do dva kratka zaključka. Kao prvo: stavove kršćanâ o Isusu, koji u njemu vide nešto više negoli običnog čovjeka, oni smatraju nespojivim sa židovstvom i neprihvatljivim za Židove; oni često govore o ‘kršćanskom Kristu’. Kao drugo: oni zaključuju da su vrline pripisane čovjeku Isusu, dakle ‘židovskom Isusu’, tipične židovske vrline koje svoj izričaj nalaze u judaizmu i predstavljaju njegov bitan dio. Taj židovski Isus je, najvjerojatnije, bio dobar i velik čovjek, prorok, rabin ili domoljubni vođa; ali, pre-

ISUS JE BIO ŽIDOV

ma tim djelima, on nije bio bolji ili pak veći negoli neki drugi veliki Židovi.”⁶

“Razumjeli mi Židovi ili ne razumjeli kršćanska objašnjenja, u svakom slučaju smo u potpunosti odbacili kršćanske tvrdnje o Isusu. Nismo povjerovali da je Isus bio Mesija; nismo bili spremni nazvati ga Gospodinom; nismo povjerovali da je u čovjeku Isusu bio *Logos*; nismo povjerovali da je Isus bio ili jest stvarno Božje Božanstvo.”⁷

“U meni dostupnim dokumentima i znanju koje sam prikupio ne vidim nikakvo protuslovlje ako Isusu pripišem darovitost u pogledu vodstva i u njemu vidim neku vrst učitelja. Također smatram da u njemu opažam židovsku odanost koja se prešućuje s kršćanske kao i sa židovske strane, doduše zbog suprotstavljenih pobuda: naime, i jedni i drugi ga žele odvojiti od judaizma. Mislim da je Isus čvrsto vjerovao u skori kraj svijeta i da je na samoga sebe gledao kao na Mesiju. Po mome mišljenju, u krivu su pismoznanci koji to niječu.

Priznajem da u Isusovim poukama ne nalazim nikakvu originalnost. Isusovom nauku u pojedinostima ne mogu pripisati nikakvu spomena vrijednu jedinstvenost, budući da, iskreno rečeno, ne uočavam ni jednu.”⁸

“Ne vidim nikakvu mogućnost da Isusa na bilo koji način poštujem u vjerskom smislu, kako u pogledu sebe, tako ni u pogledu drugih Židova.”⁹

“Zbog svoje jedinstvene osobnosti Isus nije spadao ni u jednu od tih kategorija. Od svake je imao ponešto, ali ga nijedna nije potpuno obuhvaćala. Ljudi tako izvanredne spoznaje i strasti, kakav je bio Isus, u duhovnom životu čovječanstva jesu ono što je u biologiji ‘rijetka vrsta’.”¹⁰

“Isus je bio Židov, i do posljednjeg je daha ostao Židov. Ideja koja ga je nadahnjivala bila je: usaditi svome na-

ŠTO ZNAMENITI ŽIDOVİ KAZU O ISUSU?

rodu misao o dolasku Mesije te putem pokore i dobrih djela ubrzati dolazak ‘svršetka’.”¹¹

“Kraljevstvo nebesko je, prema Isusu, prisutno sada. Prema učenju judaizma, ono se pojavljuje tek ‘u posljednjim danima’. Prema Isusu, ono nastupa iznenada, ‘kao lopov u noći’, dok će prema judaističkom nauku ono biti plodom dugotrajnog razvoja i teškoga rada. Pravi socijalizam je židovski, a ne kršćanski. Kako bi onda judaizam mogao Isusa držati za Mesiju?”¹²

“ ‘Isus nije bio kršćanin’, ali je *postao* kršćaninom. Njegov nauk i njegova povijest odijeljeni su od Izraela. Sve do današnjega dana Židovi ga nisu prihvatili, dok su se njegovi učenici i sljedbenici u svakom naraštaju izrugivali Židovima i judaizmu i progonili ih. No, usprkos tome, ne možemo si predočiti nikakvo značajno djelo o židovskoj povijesti u vrijeme drugoga Hrama, koje ne bi obuhvaćalo i povijest Isusa i štovanje njegova nauka. Što, dakle, Isus danas znači Židovima?

Sa stajališta čovječanstva, općenito, on je uistinu ‘svjetlo poganima’. Njegovi učenici su pronijeli svjetleću baklju izraelskog Zakona na sve četiri strane svijeta među pogane (premda je taj Zakon prenesen osakaćeno i nepotpuno). Stoga s gledišta opće povijesti nijedan Židov ne može previdjeti značaj Isusa i njegova nauka. To nisu ispustili iz vida ni Maimonides ni Jehuda Ha-Levi.

Međutim, s *hebrejskog nacionalnog* stajališta teže je procijeniti Isusov značaj. Usprkos činjenici da je on sâm, nesumnjivo, instinktivno bio ‘nacionalistički’ nastrojen Židov, čak, štoviše, krajnji nacionalista – kao što možemo vidjeti iz njegova odrješitog odgovora jednoj Kanaanki, iz podcjenjivačkog načina na koji govori o ‘poganima i carinicima’, iz pojmova ‘sin Abrahamov’ i ‘kći Abrahamova’ (kojima se služi kao izrazima najviše hvale), iz njegove duboke ljubavi prema Jeruzalemu

ISUS JE BIO ŽIDOV

i njegova potpunog predanja stvari ‘izgubljenih ovaca doma Izraelova’ – usprkos svemu tome u njemu je bilo nečega iz čega je izrastao ‘nejudaizam’. Što Isus danas znači *židovskoj naciji*?

Za židovsku naciju on ne može biti ni Bog ni Božji Sin, u smislu kako to pretpostavlja vjera u Trojstvo. Obje te predodžbe za jednog Židova ne samo da su drske i bogohulne, nego i nepojmljive. Jednako tako on za židovsku naciju ne može biti Mesija: kraljevstvo nebesko (‘Mesijini dani’) još nije nastupilo. Ne može ga se držati ni prorokom: nedostaje mu politički uvid jednog proroka i onaj proročki duh koji je u stanju tješiti narod u političko-nacionalnom smislu.

Oni u njemu ne mogu vidjeti ni zakonodavca niti pak utemeljitelja religije: on sâm to nije htio biti. On, također, nije ni *Tanna* (rabin iz tanajskog razdoblja, 70.-200. godine poslije Krista, *prim. prev.*) ni farizejski rabin: skoro uvijek se protivio farizejima i nije opažao ono pozitivno u njihovu djelovanju, njihovo nastojanje da sveukupni život naroda uvedu u svoj obzor i da učvrste nacionalnu egzistenciju.

Ali Isus je za židovski narod *veliki učitelj morala i majstor parabole* (usporedbe). On je moralist za koga čudorednost u religijskom životu znači sve. Baš zbog tog ekstremnog stajališta, njegov je etički kodeks jednostavno postao idealom za nekolicinu, ‘glazbom budućnosti’, idealom ‘Mesijinih dana’, kada će biti svršeno s ovim ‘starim svijetom’ i sadašnjim društvenim poretkom. To nije etički kodeks za narode, nije socijalni poredak ovoga vremena, jer ljudi još uvijek pokušavaju pronaći put u onu budućnost Mesije i prorokâ, do onog ‘Kraljevstva Svemogućega’, o kojemu govori Talmud – ideala koji je ‘od ovoga svijeta’ i koji se treba postupno uobličiti putem naraštajâ ovoga svijeta.

ŠTO ZNAMENITI ŽIDОВI KAŽU O ISUSU?

Međutim, Isusov etički kodeks posjeduje uzvišenost, jasnoću i izvornost oblika kojemu nije slično ništa ni u kojoj drugoj hebrejskoj etici, i ne postoji ništa što bi dosegalo spomena vrijedno umijeće njegovih usporedaba. Mudrost i oštromnost njegovih izjava i njegovi snažni epigrami nude se u izvanrednoj mjeri, kako bi etičke ideje postale narodskim posjedom. Ako ikada svane taj dan da se ta etika oslobodi svoje ljuštore sastavljene od čudesu i misticizma, tada će u židovskoj literaturi knjiga Isusove etike biti jedno od najbiračnijih blaga svih vremena.”¹³

“Isus, Isus evanđeljâ, Sin i Bog koji je postao čovjekom za kršćane, tijekom svoga života kao čovjek bio je Židov, jednostavan židovski zanatlija. To je činjenica koju nijedan kršćanin ne bi smio izgubiti iz vida.

Sve što se o Isusu zna, potvrđuje da je on bio Židov. On nije bio samo Židov po svojoj vjeri, svojoj religiji. On je bio Židov od rođenja.”¹⁴

“Koliko znamo iz evanđeljâ, Isusova obitelj je bila židovska: Marija, njegova majka, bila je Židovka, jednako kao i svi rođaci i prijatelji njegove obitelji. Biti istodobno antisemit i kršćanin znači pokušati objediniti štovanja i psovanje.”¹⁵

“Ništa ne bi bilo uzaludnije od pokušaja da se Evanđelje, koje je Isus naučavao u sinagogama i u Hramu, odijeli od judaizma. U stvarnosti je Evanđelje sa svom svojom predajom duboko ukorijenjeno u židovskoj tradiciji, kao i u nastojanjima za njezinom obnovom i pročišćenjem, koju se u Palestini progonilo gotovo dvije stotine godina.”¹⁶

“Isusova povijest je jednostavna i shvatljiva iz današnjeg političkog iskustva, i ona se, vjerojatno, jedva razlikuje od povijesti brojnih drugih židovskih zelota, koji su skupine pobunjenika odveli u mučeništvo i razapinja-

ISUS JE BIO ŽIDOV

nje. U stvarnom Isusovom životu ne možemo uočiti ništa nadnaravno, nikakvu teologiju, nikakvu dogmu, samo revnost za njegov narod i njegovog Boga.”¹⁷

“Međutim, razumijevanje među religijama, koje počiva na obostranom poštivanju, nije jednosmjerna ulica. Mi Židovi smo već dugo zahtijevali taj neizostavni obrat u službenom katoličkom širenju činjenica i njihova tumačenja. No kako stoji stvar s našim židovskim stavom prema kršćanstvu, osobito prema Isusu? Trebamo li se neumoljivo - ortodoksno – ustručavati od preispitivanja vlastitih izjava, vlastitih činjenica, vlastitog tumačenja značaja života Židova Isusa? Jesmo li vlastite knjige, službene i one druge, stavili pod povećalo, kako bismo preispitali svoje, često puta pristrano, gledište u pogledu tog čovjeka u čije ime je osnovano kršćanstvo? Kako dugo možemo i dalje zanemarivati njegove uzvišene, a ipak tako jednostavno strukturirane proročke i rabin-ske pouke, samo iz tog razloga što je on ponovio mnogo onoga što su već kazali proročki prethodnici i rabin-ski suvremenici? Je li možda Mihej duhovno i etički izvorniji negoli Amos i Hošea? Zar nijedan od onih rabina koje poštujemo i čije izreke prenosimo svojoj djeci, ne ponavlja jedan drugoga?

Kako dugo ćemo i dalje uznosito tvrditi da je stvarni Isusov doprinos bio samo ponovno izlaganje svega onoga što su već bili rekli njegovi židovski prethodnici? Koliko će još potrajati dok ne budemo u stanju priznati da je njegov utjecaj bio nadasve blagoslovljen – i to ne samo za pogane, nego i za Židove njegova doba – i da su njegov nauk okaljali samo oni koji su kasnije zloporabili njegovo ime.

Mi smo – i to ne bez razloga – neprestano bili na oprezu, kako bismo odbili sve što smo često s pravom smatrali uvredljivim i ponižavajućim prigovorima protiv nas

ŠTO ZNAMENITI ŽIDOVIMA KAŽU O ISUSU?

i naše vjere. Međutim, želio bih se nadati da smo i mi u međuvremenu dovoljno odrasli u svojoj religijskoj sigurnosti i da si judaizam, kao najzrelija religija svijeta, može priuštiti to da Isusu dade ono što je njegovo, a da ne oslabimo njegov lik ili da ne osakatimo sami sebe.”¹⁸

“Židovima se taj Isus čini kao izvanredno lijep i plemenit duh, ražaren od života i od sućuti prema ljudima, osobito prema nesretnima i izgubljenima, pun duboke blagosti i najviše ljudske spoznaje, opremljen briljantnim darom za usporedbe i mudre izreke; povrhu toga, on je revni Židov, takav koji čvrsto stoji u vjeri svog naroda; sve u svemu, predani učitelj religijskih i etičkih načela judaizma. Ali, nije li on više negoli učitelj? Ne bi li ga se trebalo priznati i prorokom etike, onime koji je širio nova, viša, dosad nepoznata načela ponašanja?

Ne. Kada se izvješće ispita objektivno, onda ne.”¹⁹

“Pa neće li ga Židovi prihvatiti, ako ne kao proroka, onda barem kao savršena čovjeka, kao ideal koji bi svi trebali nasljedovati?

Ni to nije održivo. Gola istina glasi da Isus, koliko god bio veliki junak duha, ipak nije savršen.”²⁰

“Dobro onda, kaže kršćanin, recimo da Isus nije ni Bog, ni njegov jedini Sin, ni Mesija, ni moralni prorok pa čak niti bezgrešno ljudsko biće. No neupitno je da je on, usprkos svojim nedostacima, bio je veliki čovjek, nadareni i istaknuti učitelj. Ne bi li ga Židovi mogli prihvatiti kao takvoga?

Odgovor Židova na to pitanje glasi: ‘Jesu li Židovi, osim pod ekstremističkim izazovom, ikada imali nešto za prigovoriti toj predodžbi o Isusu?’ ”²¹

“Dostatno je potvrđeno da se Isus, kako ga opisuju evanđelja, udaljio od sinagoge i od židovskog naroda.”²²

ISUS JE BIO ŽIDOV

Ako ti navodi išta pokazuju, onda je to sljedeće: oni jasno izlažu da ne postoji nešto što bi se nazivalo židovskim gledištem o Isusu. Tu ne vlada jednodušnost, nego raznovrsnost mišljenja. Za neke je On bio veliki židovski moralist, učitelj i prorok, koji je odgovoran za to što se židovska misao proširila među pogane. Za druge On nije bio mnogo više od papagaja koji je ponavljao misli drugih rabina i koji na svjetlo dana nije iznio ništa izvorno. Za neke je bio židovski domoljub, rođen kao Židov, proživio životom židovskog revnitelja i umro kao Židov. Za neke pak je, premda rođen kao Židov, postao nežidovom, koji se sâm zaputio van granica židovstva.

Praktički su svi – što god oni, s pravom ili ne, držali o Njemu – odlučili da On nije Mesija. On, prema njima, nije ispunio zahtjeve koji se stavljaju pred Mesiju, stoga ne može biti Mesija.

Ali što su to zahtjevi koji se stavljaju pred Mesiju, a na temelju kojih se zaključuje da Isus nije Mesija?

Štogaod oni bili, postoji samo *jedan* izvor u kojem se mogu naći: hebrejsko Sveto pismo, općenito nazvano Starim zavjetom. Ako postoji ikakvo objektivno mjerilo za mesijanska očekivanja, onda je to ta knjiga. Nema nijednog drugog izvora koji bismo mogli propitati. Stoga ćemo se sada okrenuti njemu, da vidimo kakav bi, u stvari, trebao biti Mesija Staroga zavjeta.

ŠTO ZNAMENITI ŽIDOVI KAŽU O ISUSU?

Bibliografija:

1. Rabbi Morris Goldstein, *Jesus in the Jewish Tradition* (New York Macmillan Company, 1950.), 232. stranica.
2. *Isto*, 233. stranica.
3. Ernest R. Trattner, *As A Jew Sees Jesus* (New York: Charlie Scribner's Sons, 1931.), stranice 9-10.
4. *Isto*, 1. stranica.
5. *Isto*, stranice 19-20.
6. Samuel Sandmel, *We Jews and Jesus* (New York: Oxford (University Press, 1965.), 7. stranica.
7. *Isto*, 44. stranica.
8. *Isto*, 109. stranica.
9. *Isto*, 1. stranica.
10. Beryl D. Cohon, *Men at the Crossroads* (New York: Thom Yoseloff, 1970.), 114. stranica.
11. Joseph Klausner, *Jesus of Nazareth* (New York: Macmillan Company, 1925.), 368. stranica.
12. *Isto*, 406. stranica.
13. *Isto*, stranice 413-414.
14. Jules Isaac, *Jesus and Israel* (New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1971.), 11. stranica.
15. *Isto*, 15. stranica.
16. *Isto*, 74. stranica.
17. Simon S. Levin, *Jesus Alias Christ* (New York: Philosophical Library, 1969.), 71. stranica.
18. Maurice Eisendrath, *Jewry and Jesus of Nazareth* (England: the Parkes Library, 1964.), 6. stranica.
19. Rabbi Milton Steinberg, "Basic Judaism", *Jewish Information*, 3. svezak, br. 4, proljeće 1963., 37. stranica.
20. *Isto*, 39. stranica.
21. *Isto*, 40. stranica.
22. Trude Weiss-Rosmarin, "Why Jews Don't Accept Jesus", *The Jewish Digest*, lipanj 1973., 27. stranica.

2.

Mesija Staroga zavjeta

I. dio: Sukob oko Izaijina 53. poglavlja

Paradoks

Tko god si uzme u zadaću da istraži što Stari zavjet ima za reći o Mesijinu dolasku, ubrzo će se suočiti s prividnim paradoksom. Pokatkad se čak misli da smo pred izravnim proturječjem, jer su nam židovski proroci dali dvojaku sliku Mesije koji je trebao doći.

S jedne strane će proučavatelj Pisma pronaći brojna proročanstva o Mesiji, koja ga prikazuju kao čovjeka koji trpi poniženje, tjelesno zlostavljanje i, na posljetku, nasilnu smrt. Tu smrt su židovski proroci prikazali kao zastupničku smrt za grijeh židovskog naroda. S druge strane pak židovski proroci Mesiju opisuju i kao pobjedonosnog kralja koji će uništiti neprijatelje Izraela i uspostaviti mesijansko kraljevstvo mira i napretka. Dakle, dvojak je prikaz koji su o Mesiji dali židovski proroci. Tijekom povijesti, dok se pisao Talmud, naši su rabini temeljito proučavali mesijanska proročanstva. Pri tome su došli do zaključka da su proroci govorili o *dvojici različitih Mesija*.

Mesija koji je trebao doći kako bi trpio i umro, označen je kao *Mesija, sin Josipov (Mašiah Ben Josef)*. Drugi Mesija, koji je trebao slijediti nakon prvoga, nazvan je *Mesija, Sin Davidov (Mašiah Ben David)*.

MESIJA STAROGA ZAVJETA, I. DIO

Taj je trebao ponovno oživjeti prvoga Mesiju i osnovati mesijansko kraljevstvo mira na Zemlji. To da Stari zavjet sadrži te dvije linije mesijanskog proročanstva, priznali su svi raniji rabini. Naravno, Stari zavjet nigdje ne utvrđuje nedvosmisleno da će biti dvojica Mesija. Mnogi od “proturječnih” opisa nalaze se jedni uz druge u odjeljcima za koje se čini da govore o samo *jednoj* osobi. Međutim, ranijim rabinima je teorija o dvojici Mesija izgledala najočiglednijom.

Stoljećima se ortodokсни judaizam čvrsto držao tog poimanja o dvojici Mesija. No tada je u židovskoj povijesti, od vremena kad se pojavio Talmud, jedino Sin Davidov ostao svijetliti u predodžbama židovskih glava i srdaca. Drugi mesijanski lik, Mesiju koji trpi – Sina Josipova, ispustilo se iz vida. Za judaistički teologiju on je bio prihvatljiv jedino kad je trebalo pojasniti starozavjetne odlomke o Mesiji koji trpi. Njegovo postojanje služilo je kao izgovor kad bi se postavljala zamršena pitanja. Inače je taj mesijanski lik bio potpuno zanemarivan. I dan-danas su tek poneki Židovi čuli o njemu ili znaju za njegovo postojanje u židovskoj teologiji prošlih razdoblja. No jedini kojega Židovi danas poznaju, jest budući pobjednik: Mesija, Sin Davidov.

Izvorište paradoksa

Jedan od glavnih izvora iz kojih su rabini razvili svoju predodžbu o trpećem Mesiji, Sinu Josipovom, bilo je 53. poglavlje knjige proroka Izaije. To poglavlje je, uglavnom, kamen spoticanja u današnjem prijeporu o tome što Stari zavjet govori o Mesiji. Taj odlomak govori o Sluzi, to jest Sluzi Jahvinom. Taj Sluga podnosi mnoge patnje i, na posljetku, smrt. Dalje se u tom po-